

KOLLÉGIUM

Szakmai - módszertani, információs folyóirat

A tartalomból:

- ▶ **Az alapprogramról** 3.old.
- ▶ **Foglalkozási terv** 6.old.
- ▶ **DA-KO-TA** 8.old.

XIX. évfolyam

2009.

4.

szám

Energetikai Szakközépiskola Kollégiuma, Paks

Ökoiskolai siker a Zöld Iroda versenyen

A mosonmagyaróvári Városi Kollégium, Ökoiskola csatlakozott a KÖVET Egyesület a Fenntartható Gazdálkodásért Zöld Iroda Programjához és **jelentkezett a Zöld Iroda Verseny 2009 felhívására.** Az intézmény a Kis-nonprofit kategóriában indult hat másik versenyzővel. Két hónap állt a rendelkezésükre, hogy irodájukat környezeti szempontok szerint alakítsák át. A verseny kezdetén **helyzetelemzést** készítettek, egy **műhelymunka** keretében, Budapesten, a legfontosabb irodazöldítéssel kapcsolatos információkat hallgattak meg és megkapták a Zöld Iroda Kézikönyvet. Ezt követően kidolgozták az egyéni **akciótervüket**, amely alapján a kitűzött célokat megvalósították. A verseny idején az egyesület szakértői folyamatosan segítettek a munkát. Áprilisban minden részletre kiterő helyszíni bejárást, **auditot** tartottak. A verseny végén minden versenyző egy plakátot is készített, melyen a célokat, eredményeket, nehézségeket és a saját zöld tippjeiket gyűjtötték össze.

A Városi Kollégium igazgatója, Simon Zsuzsanna, Szabó Imrétől, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Miniszterétől vette át a „2009 Legzöldebb Irodája” díjat.

Az intézmény abszolút mértékben teljesítette vállalt feladatait. Teljesen áttértek a „szürke” papír és boríték használatára, környezetba-

2009. április 23-án a fővárosban rendezték meg a Zöld Iroda Kiállítással egybekötött díjkiosztót

rát irodaszereket rendeltek, kétoldalas másolásra alkalmas fénymásoló gépet, multifunkcionális, többletoldós nyomtatót vásároltak. Az irodákba speciális papírgyűjtőket állítottak be, „hasznos” szobanövényeket ültettek, újrahasznosított hulladékokból írószertartókat készítettek, információs faliújságokat szerkesztettek.

Az intézmény valamennyi dolgozója elkötelezett híve lett a környezetvédelemnek. A programot az interneten, a helyi rádióban, tévében, újságokban és személyes bemutatón is népszerűsítették.

Az iskolák szakmai zártságáról

Az iskolai nevelés funkcióinak a társadalmi szintű változásokból okán kialakult olyan újabb keletű, sokrétű, bonyolult és professzionális kompetenciák meglétét követeli, amelyekre a jelenleg dolgozó pedagógusok nagy része még nem lehet eléggé felkészült. Egyre hangsúlyosabb az igény megteremti a jelen pedagógiai gyakorlaton túlmutató szakmai kompetenciák bevonását.

A professzionalizálódás iránti egyre hangsúlyosabb igény megteremti a jelen pedagógiai gyakorlatán túlmutató szakmai kompetenciák bevonását a diákok iskolai nevelésébe. Az általános tapasztalatok és vizsgálati adatok is igazolják, hogy az iskolák többsége nehezen fogad be más, az iskolai struktúrán kívül eső szakmaiságokat. Annak ellenére sem, hogy a pedagógusok gyakori panasza a gyerekekkel és a szülőkkel kialakuló konfliktusok növekvő száma, a keletkező prob-

lémák kezelhetetlensége, a túlterheltség és tehetetlenség érzése. Márpedig a szociális, a pszichológiai és a pedagógiai munkának vannak bizonyos átfedései, de talán különbözőségeiből még több van. Épp úgy, ahogy a felmerülő problémák, amelyekkel a pedagógusnak meg kell küzdenie is igen széles körűek, összetettek lehetnek. A pedagógusok többsége azonban ezen nyilvánvaló nehézségek ellenére is fél az ellenőrizhetőségtől, a beleszólástól, az esetleg más szakmák által nyújtott tanácsadói támogatástól. Mindezeket pedig tovább mélyíti a bizalmatlanság, a feleslegessé válás lehetőségétől való szorongás, az egzisztenciális biztonság féltése. hogy egyelőre nem tudott annyira széles körben elterjedni - mint amennyire pedig óriási szükség van rá -, az iskolában az iskolapszichológusok alkalmazása. A nevelési tanácsadóknak is csak hosszú harc árán sikerült pedagógiai szakszolgáltatást minősülniük, s az iskolával való kapcsolatukat sem Alakul sok esetben harmonikus. A kérdés a levegőben lóg: a pedagógus képzettségét, felkészültsé-

gét, kompetenciáját kell-e fokozni, bővíteni, avagy teret kell biztosítani az iskolában az új szakértőknek, melyek nagy terheket lehetnének a pedagógusról, miközben a gyermek ügye is mindinkább kielégítően alakulhat. A világban és a társadalomban bekövetkezett változásoknak a nevelés funkcióira gyakorolt hatása felveti a nevelői szerep óhatatlan megváltozásának kérdését is. Fel kell ismerni és komolyan kell venni a pedagógus és pszichológus együttműködésében rejlő fontos nevelési lehetőségeket a gyermek és a szülőkkel való kapcsolattartás vonatkozásában is. Érdemes elgondolkozni az iskolai gyermekvédelem aktuális feladatairól, illetve az e feladat minél gondosabb elvégzéséhez szükséges kapcsolatok kiépítéséről. Fontos feladat és igény az iskola folyamatos kapcsolattartásának, párbeszédének kialakítása a tudomány, a közoktatás-politika és a nevelési-oktatási, segítői gyakorlat különböző intézményei, szereplői között.

*Szekszárdi Júlia munkája alapján,
in: Új Pedagógiai Szemle*

Kollégium

Kiadja: Kollégiumi Szakmai és Érdekvédelmi Szövetség

Felelős kiadó: Horváth István

Alapító főszerkesztő: dr. Benedek István Főszerkesztő: Benda János

Felelős szerkesztő: Gulyás Béla

Rovatszerkesztők: Fuchsné Hattinger Zsuzsanna, Deák Erika, Pethes Zoltán.

Szerkesztőség címe: Körösy László Középiskolai Kollégium,

2500 Esztergom, Szent István tér 6. Tel./fax: 33/400-005

Terjesztés: Pethes Zoltán, Tel.: 30/9-376 - 042; Előfizethető: 1068 BUDAPEST,

Városligeti fasor 10. Tel./fax: (1) 352-9601 E-mail: kollégium@ksz.t-online.hu

Web: www.ksz.axelero.net. Példányszám: 1500 Ára: 300 Ft

A folyóirat megjelenését támogatja:

**OKTATÁSI ÉS
KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Az alapprogram módosításáról

A közelmúltban az OM létrehozott egy munkacsoportot, melynek feladata a kollégiumi nevelés országos alapprogramjának átdolgozása volt.

A szerző, aki maga is részt vett a munkában, az alapprogram főbb tartalmi változásait a 2008. december 12-én megrendezett balatonboglári országos konferencián ismertette. Az alábbi írás előadásának anyagát foglalja össze.

1.

A közoktatási intézmények, így a kollégium társadalmi, oktatáspolitikai, jogszabályi környezete a 2001. óta eltelt időszakban jelentős változásokon ment át. Számos jogszabály és rendelet lépett életbe, vagy megváltozott; megszületett az új NAT.

A társadalmi - környezeti változások a kollégiumoknak szakmai –pedagógiai működését, belső világát is érintették, új kihívásokkal kell szembenézniük. Például, a negatív társadalmi jelenségek felerősödése (családok elszegényedése, a társadalmi kontroll gyengülése stb.) következményeként érezhetően megnőtt a „problémás” esetek száma. Megjelentek a sajátos nevelési igényű diákok: a velük való törődés-foglalkozás teljesen új szakmai feladatot jelent. Elvárás az intézményekkel szemben a partnerközpontú szemlélet, a minőségfejlesztés meghonosítása. A rendszeres mérés, értékelés egy viszonylag újabb, de a működés szerves részét képező feladat – és még sorolhatnánk tovább.

A kollégiumok mindezekre valamilyen módon reagáltak is. Folyamatosan igyekeznek módszertani és tartalmi válaszokat adni a kihívásokra, a törvény által előírtakra. Ugyanakkor kimondhatjuk, hogy az élet kicsit „előreszaladt”: a társadalmi és oktatáspolitikai környezeti változások valóban elodázhatalanná tették az érvényben lévő, a kollégiumok működését szabályozó alapidokumentumnak, a kollégiumi alapprogramnak a felfrissítését, megújítását.

2.

A kollégiumi alapprogram (a továbbiakban AP) tartalmi átdolgozásának alapjául a nemzeti alaptanterv szolgált, elsősorban azért, mert a kollégium egyik alapfunkciója az iskola nevelő - oktatómunkájának a kiegészítése, támogatása. Továbbá, az EU ajánlásai és határozatai alapján nyugvó NFT oktatásra vonatkozó intézkedéseit (a Közoktatási törvény mellett) a NAT közvetíti. A Nemzeti alaptantervben jelennek meg közvetlenül azok a prioritások, amelyek az EU oktatáspolitikájában megfogalmazódtak.

E szerint a jövőben segíteni kell egy olyan oktatáspolitikai környezet kialakítását, ahol

a.

Minden nevelési-oktatási intézményben megvalósul a nevelés és oktatás, valamint a diákokról való gondoskodás gyermekközpontúsága.

b.

Továbbá, az intézmények olyan teljesítményképes ismeretekkel és tudással ruházzák fel a felnövekvő nemzedéket, amelynek birtokában teljes jogú európai polgárként, illetve munkaerőként is megállják helyüket.

Középpontba kerül a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő tudás, képzettség elsajátítása, az általános műveltség szilárd alapokra helyezése, azoknak a kompetenciáknak az elsajátítása, amelyek az egyén számára biztosítják a társadalmi beilleszkedést, a munkaerőpiaci mobilitást, a nagyobb rugalmasságot és alkalmazkodóképességet, a versenyképességet, s nem utolsósorban a mindennapi életben való helytállást.

A kollégiumi munkában nagyobb hangsúlyt kap:

- az esélyteremtés,
- a pályaeorientáció és a pályaválasztási tanácsadás
- a tanulás támogatása,
- az erkölcsi normák elsajátítása
- a hátrányos helyzetűek támogatása, a hátránykompenzáció
- a tehetséggondozás
- az élethosszig tartó tanulás keretei kialakításának követelménye.

Ezek a követelményeket az eddigieknél hangsúlyosabban jelenítettük meg az „új” alapprogram módosítási javaslatában, a kollégiumi társadalmi szerepéről, a kollégiumi nevelés elveiről, céljairól és feladatairól szóló fejezetekben. Úgy véljük, a jövőben ezek kell, hogy adják a kollégium nevelő – oktató munkájának, a tanulókról való gondoskodásnak a vezérfonalát.

Feladatunk volt, hogy megtaláljuk a NAT kiemelt fejlesztési feladatainak, valamint a kulcskompetenciák megjelenítésének módját a dokumentumban.

Az 1. táblázatban összefoglaltuk a NAT kompetencia-területeket, és a kiemelt fejlesztési feladatokat.

A kollégiumi nevelési/fejlesztési feladatok meghatározásánál az új változat jelentősebb tartalmi változtatásokat tartalmaz. Részben átvettük a NAT-ból az iskolai nevelés-oktatás kiemelt fejlesztési feladatait; úgy gondoljuk, e köré a kollégiumi nevelési feladatok jól szervezhetőek, továbbá, adekvát nevelési tartalmak kapcsolhatóak.

Új tartalmi elem a javaslatban, hogy az AP egyes fejlesztési feladatoknál – a NAT-ot követve - meghatározza a kapcsolódó fejlesztendő kompetencia területeket; azaz, az egyes fejlesztési területen milyen kompetencia fejlesztése valósulhat meg.

A NAT által meghatározott, fejlesztendő kompetenciák	A NAT-ban meghatározott fő fejlesztési feladatok
Hatékony, önálló tanulás Anyanyelvi kommunikáció Idegen-nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság, kifejezőkészség Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező-készség és vállalkozói kompetencia Matematikai kompetencia	Énkép, önismeret A tanulás tanítása Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés Európai azonosságtudat-egyetemes kultúra Hon- és népismeret Testi és lelki egészség Környezettudatosságra nevelés Felkészülés a felnőtt lét szerepeire Gazdasági nevelés

1. táblázat

Kollégiumi nevelési/fejlesztési feladat (javaslat)	A fejlesztési területhez kapcsolható kompetencia
Énkép, önismeret, szociális képességek fejlesztése	Szociális, kommunikációs és állampolgári kompetencia
A tanulási és gondolkodási kultúra fejlesztése	Hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia Matematikai kompetencia
Felzárkóztatás, tehetségek kiválasztása és gondozása, a pályaeorientáció segítése	Anyanyelvi kommunikáció Idegen-nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság, kifejezőkészség Hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia
Kultúrált életmódra nevelés, koherens világné kialakulásának segítése	Esztétikai-művészeti tudatosság, kifejezőkészség Szociális és állampolgári kompetencia Idegen-nyelvi kommunikáció Digitális kompetencia
Egészséges életmód, környezettudatos magatartás kialakulásának segítése	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia
Társadalmi, gazdálkodási jártasságok fejlesztése	Szociális és állampolgári kompetencia Természettudományos kompetencia Kezdeményező-készség és vállalkozói kompetencia

2. táblázat

Meg kell jegyezni, hogy nem teljesen új dologról van szó, hiszen a kollégiumban eddig is beszélhettünk képesség- vagy kompetencia- fejlesztéséről. Az újítás a konkrét hozzárendelés. Itt a „kézenfekvő” megoldásokra tesz a dokumentum javaslatot, ami nem korlátozást jelent.

Ezt foglalja össze az alábbi, 2. táblázat.

Az új fejlesztési feladatok tartalmához illeszkedően részben korrigálni kellett a **témakörök elnevezéseit** is.

A 3. táblázat első oszlopában ismét a fejlesztési feladatokat soroljuk fel, a második és harmadik oszlop pedig a hozzájuk kapcsolható jelenlegi, valamint a javasolt témakör-elnevezéseket tartalmazza.

Látható, hogy az elnevezésekben nincs jelentős változás. A táblázatból az is kiolvasható, hogy az eddigi témakörök tartalmi hogyan használhatók fel, építhetők be az új témakörökbe.

Az érvényben lévő alapprogram 3. sz. melléklete tartalmazza azt az ajánlást, amely segítséget ad a foglalkozások anyagának összeállításához. (Megjegyezzük, hogy a javasolt dokumentumban csak két melléklet szerepel, mert a jelenlegi 2. sz. melléklet, mely a témaköröket és az óraszámokat tartalmazza, beépült az 1. mellékletbe.)

Tehát a jelenlegi 3. mellékletet is korrigálni kellett. Itt is módosítottuk a témakörök elnevezéseit, **beépítettük az új tartalmakat**, illetve tartalmi **átcsoportosításokat hajtottunk végre**, szem előtt tartva a kompetenciák fejlesztésének követelményét.

A működés szempontjából fontosnak tartjuk, ezért az AP-ban helyet kap a **minőségfejlesztési tevékenységre** való utalás, valamint a **mérési-értékelési rendszer működése**. Az AP felhívja a figyelmet arra, hogy maga a dokumentum minőségügyi külső szabályozóként is kezelendő: kimondja, hogy az intézmények működésüket folyamatosan közelítsék az AP-ban foglaltakhoz.

Az új AP-ban az elvek és a pedagógusokkal szembeni elvárások között határozottabban megjelenik a **gyermekközpontúság**, ezzel összefüggésben a **nevelési környezettel, a viselkedéssel, attitűdökkel, a módszertani kultúrával kapcsolatos alapvető követelmények**. Hangsúlyosabban megjelenik az igényes pedagógiai munka, a gyermekek megismerésének követelménye, a pedagógus szerep-felfogás, az együttműködés, a kommunikáció az érintett partnerekkel, az **adekvát módszertani eljárások alkalmazása**.

A jelenlegi AP V. fejezetében azt olvashatjuk, hogy a diákoknak milyenné kell válniuk (kimenet szabályozás). Az átdolgozásnál arra törekedtünk, hogy a dokumentum **folyamatszabályozó-jellege domborodjék** ki inkább: tehát azt írja le, **hogyan kell működnie az intézménynek** ahhoz, hogy eredményesen működjön, és szolgáltatásaival minden érintett elégedett legyen.

Kollégiumi nevelési/fejlesztési feladat	A fejlesztéshez illesztett javasolt AP témakörök	A jelenlegi AP témakörnek való megfeleltetés
Énkép, önismeret, szociális képességek fejlesztése	Énkép, önismeret, pályaorientáció	Önismeret, pályaválasztás
A tanulási és gondolkodási kultúra fejlesztése	Tanulás	Tanulásmódszertan
Felzárkóztatás, tehetségek kiválasztása és gondozása, a pályaorientáció segítése	Énkép, önismeret, pályaorientáció	Önismeret, pályaválasztás
Kulturált életmódra nevelés, koherens világlkép kialakulásának segítése	Európai azonosságtudat, egyetemes kultúra Hon- és népismeret	Magyarság, nemzeti lét, európaiság Egyén és közösség Életmód, életvitel, háztartási ismeretek Művészet és információs kultúra
Egészséges életmód, környezettudatos magatartás kialakulásának segítése	Testi és lelki egészség Környezettudatosság	Életmód, életvitel, háztartási ismeretek Környezeti nevelés
Társadalmi, gazdálkodási jártasságok fejlesztése	Felkészülés a felnőtt lét szerepeire, aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, gazdasági nevelés	Életmód, életvitel, háztartási ismeretek Egyén és közösség

3. táblázat

Kézműves alkotóműhely felnőtteknek

2009 februárjában az Oktatásért Közalapítvány támogatása által lehetőségünk nyílt kollégiumi kézműves szakkörünk tevékenységének szélesebb körű bemutatására.

Évek óta vezetünk diákkört, melynek kapcsán rengeteg technikát sajátítottunk el, s mindezt sok ötlettel, technikai fogással gazdagítottuk.

Igazgatónőnk biztatására négy alkalomból álló szakmai műhelyt hirdettünk városunk kollégiumi dolgozóinak, melyre szép számmal jelentkeztek is az érdeklődő kollégák.

A foglalkozásokat négy témakör köré csoportosítottuk: gyöngyözés, selyemfestés, decoupage technika, tűzzománc. Az érdeklődésnek megfelelően emeltünk ki közülük egy-egy alkotást, melyet megvalósítottunk. (A lehetőségek bemutatását segítette, hogy

névadónk tiszteletére rendezett ünnepséghez kapcsolódóan kiállítás nyílt a diákok szakköri munkáiból.)

A találkozót úgy terveztük, hogy a munkafolyamaté, a fortélyoké, az ötleteké legyen a főszerep, ezért a technikák bővebb ismertetése céljából egy füzetet készítettünk, mellyel minden jelenlétet megajándékoztunk.

Az alkotó-napokon készítettünk gyöngyfát; selyemképet; decoupage zsebkendő-tartót, fa képet; égettünk tűzzománc medált; s jutott idő ékszerkészítésre, batikolásra is. Az egyes technikák megtanításán kívül hangsúlyt fektettünk arra, hogyan lehet újra hasznosított anyagokból dolgozni, olcsón egyszerű dolgokat létrehozni.

A foglalkozások oldott, családi hangulatúak voltak. Közben elkészültek a szebbnél szebb alkotások, eszmecsere folytattunk a kollégiumi mun-

3.

A feladat nem egy merőben új dokumentum előállítás volt, hanem a jelenleg érvényben lévő korrekciója. Tehát a meglévő anyagból indultunk ki. Meg akartuk őrizni korábbi értékeit (pl. megtalálhatók benne az EU oktatáspolitikai koncepcionális, valamint tartalmi elemei), felépítésén, szerkezetén, tartalmán csak a szükséges mértékben kívántunk változtatni.

Az intézményeknek az AP alapján kell a jövőben is elkészíteniük pedagógiai programjukat. Ami azt jelenti, hogy ennek az alapdokumentumnak megbízható támasznak kell lennie, amely - **amennyire csak lehet - konkrét segítséget ad** a nevelési dokumentumok összeállításához, a pedagógiai munkához. Igyekeztünk ezt a szempontot is figyelembe venni az átdolgozás kapcsán. Megszüntettük a szerkezeti anomáliákat, szakszerűbbé tettük, fogalomhasználatát pontosítottuk.

Összességében, szakmailag korrekt, jól használható, a funkcióját maradéktalanul betöltő, **a jogszabályi, oktatáspolitikai környezethez, a jelenkor szellemiségéhez és kihívásaihoz igazodó dokumentum megalkotására törekedtünk.**

A szélesebb szakmai nyilvánosság ítéli meg - reméljük rövidesen -, hogy ezt hogyan teljesítettük.

káról, a diákok mindennapjairól.

Jó példa ez a találkozó arra, hogy hogyan válhat egy-egy intézményi érték közkinccsé, s hogyan lehet hatékonyabb a kollégiumok közti kommunikáció.

Szórakoztató és hasznos volt együtt dolgozni!

*Kocsis Valéria
Lászlóné Babics Ágota*

Kossuth Zsuzsanna Leánykollégium, Győr

Kollégiumi Akadémia IV. kurzus

Kurzusvezető

Dr. Benedek István

FOGLALKOZÁSI TERV

Életmód, életvitel, háztartási ismeretek Életviteli technikák - pozitív gondolkodás

1. Összefoglalás

1.1. Cél:

Dolgozatom megírásának egyik célja az, hogy teljesítsem a kurzus kimeneti követelményeit, másik pedig, hogy elmélyedjek a szakmai munkában, és a tanultakat alkalmazva használható foglalkozási tervet készítsék.

1.2 Kiinduló helyzet:

Kollégiumunkban a kötelező csoportfoglalkozások rendszere az elmúlt évben nyerte el végleges formáját. Addig több variációt kipróbáltunk, de hatékonyságát tekintve ez utóbbi bizonyult a legmegfelelőbbnek. Lényege a következő: a nevelőtanárok felosztották egymás között a kötelező csoportfoglalkozások témaköreit és az adott témában minden évfolyamon ugyanaz a tanár tartja a foglalkozásokat.

1.3. Főbb megállapítások:

Adottak:

- jogszabályi háttér,
 - kialakult a kollégiumi lehetőségekhez igazodó rendszer, és meg kellene tölteni egységes elváráson alapuló szerkezettel
- A diákokat csak a tanórától eltérő módszerekkel lehet lekötöni. Úgy kell közvetíteni feljüket az információt, hogy annak ne legyen „tanulás szaga”.

1.4. Következtetések:

Ahhoz, hogy sikeresen teljesítsük a kollégiumi nevelés alapprogramjában leírtakat, alkalmazkodnunk kell a diákság igényeihez. A lehetőségek és az igények mezsgyéjén haladva olyan módszert kell kialakítanunk, amely a kollégistákat és a nevelőket is egyaránt motiválja.

Módjai:

- minden foglalkozáshoz tervet készítünk
- változatos módszereket alkalmazunk
- bővítjük az eszköztárat

2. Bevezetés

Az életmód, életvitel, háztartási ismeretek témakör nagyon közel áll hozzám, különösen az életmód rész. Azt tapasztalom, hogy a diákok többsége pesszimista beállítottságú, elhízi magát magáról és elhíti magát az, hogy képtelen valamit megtenni, vagy nem ért valamihez, vagy nem tud megoldást találni egy problémára. Gyakran tele vannak negatív gondolatokkal, amik gátolják a fejlődésüket, akadályozzák őket a tanulásban. Képletesen kifejezve, maguk által épített falak közé zárják személyiségüket, képességeiket. Az egészséges életmód testi, lelki, szellemi szintjei közül a szellemi szintet akarom befolyásolni a pozitív gondolkodás témakörrel, és azért a 9. évfolyamnál, mert ha meg tudnak barátkozni a gondolattal, akkor sikeresen alkalmazhatják már a középiskolai évek alatt is.

3. Foglalkozási terv

Téma	Életmód, életvitel, háztartási ismeretek
	Életviteli technikák – pozitív gondolkodás
Cél	Pozitív gondolkodás megismerése, és mindennapi életünkben történő alkalmazási lehetőségeinek elsajátítása
Tartalom	Alapgondolat – ráhangolódás: történet mesélés
	A pozitív gondolkodás lényegének megfogalmazása
	Negatív – pozitív (szójáték)
	Negatívnak tűnő élethelyzetek, szituációk ismertetése (nevelőtanár részéről) pozitív vetület megkeresése (diákok részéről)
	Hahota
Módszer	Téma felvezetés
	Interaktív kommunikáció
	Megfogalmazások rövid összefoglaló elemzése
	Szójáték
	Gondolkodtatás, véleményalkotás, lehetőségek kiválasztása
	Jókedvre derítés, feloldás (hahota irányított vezetéssel)
Eszköz	Papír, íróeszköz
	Felhasznált irodalom
	Vera Peiffer: Pozitív gondolkodás
	Dr.Madan Kataria: Éltető nevetés
Kapcsolódási lehetőségek	Önismeret
	Relaxáció
	Alternatív (reform életmód)

4. Kidolgozás

4.1. Ráhangolódás

Mottó:

„Az ember élete azzá válik, amivé gondolatai teszik.”

Marcus Aurelius

„Bizonygasd saját korlátaidat s bizony, szert teszel rájuk.”

Richard Bach

A téma felvezetését ez a két mottó szolgálja. Mindkettő a pozitív gondolkodást, mint életformát támasztja alá a maga módján. A mottó elhangzása után arra vagyok kíváncsi, a gyerekek hogyan értelmezik a két gondolatot. Ki milyen követ-

keztetésre jut a két rövid mondat hatására?

Az interaktív kommunikációt követően az alábbi rövid történetet mesélem:

Reggel, amikor felkelsz az ágyból, bevágod a lábujjadat az ágy lábába, elkezdesz szentségelni, bosszús leszel, utána leöntöd magad a fogmosó vízzel, dühödben összeszólalkozol a szobatársaddal, aki szellőztetésre éppen sarkig kitérte az ablakot stb.

Tehát az első negatív momentumból kialakítottál magadnak egy rossz napot. Legjobb esetben megnyugszol a dolgozat-írásra, vagy az is lehet, hogy elszúrod a dolgozatot.

Kérdés: Hogyan tudnád ezt a történetet pozitívrá fordítani?

Válasz: Ötletek a diákok részéről

4.2. A pozitív gondolkodás lényegének meghatározása.

Pozitív gondolkodáskor pozitív módon használjuk fel tudatalattinkat. Gondolataink minősége határozza meg életünk minőségét! Pozitívnak lenni annyit tesz, hogy nyitott és barátságos az ember, tudatosan akarva mindenben a napos oldalt meglátni. Pozitívnak lenni annyit tesz, mint elfogadni és szeretni önmagunkat és társainkat egyaránt és érdeklődni környezetünk iránt. Pozitívnak lenni annyi, mint kevesebbet aggódni és többet örülni, a keserves és borús oldal helyett, illetve mellett meglátni a pozitívát, és a keserűség helyett a boldogságot választani. Legfontosabb az, hogy jól érezzük magunkat a bőrünkben.

Pozitív gondolkodás = megoldás-centrikus hozzáállás

Pld. A cipőgyár közli ügynökével, hogy Afrikába küldi üzletszerzés céljából.

1. reménytelen a helyzet, ott senki nem hord cipőt (negatív)
2. hatalmas lehetőség, ott még senki nem hord cipőt (pozitív)
A pozitív gondolkodás rendkívül hatékony gyakorlat, és mindannyiunknak törekedni kell arra, hogy a nap folyamán a lehető legtöbb pozitív gondolatunk legyen. Gyakorlás kérdése az egész! Kezdjük el most!

4.3. Szójáték

Mondok egy negatív kicsengésű szót, írjátok le és azonnal cseréljétek egy pozitív megfelelőjére, és azt is írjátok le mellé!
Ha készen vagytok, újra felolvasom a szavakat és mondjátok meg milyen pozitív megfelelőt találtatok!

4.4. Szituációs játék

A szójáték kiértékelése után **szituációs játék** következik, melyben negatív élethelyzeteket kell pozitívan megközelíteni a diákoknak. A tanár vázolja a szituációt, a diák feladata, hogy felismerje a benne rejlő pozitív lehetőségeket.

- Ül a diák a szilenciumon, meredten, golyóstollát rágszálva kinyitott matematika füzeté fölött üres tekintettel bámul a semmibe. A nevelőtanár megkérdezi: Min gondolkozik? A következő választ kapja: Tulajdonképpen már semmin, hülye vagyok a matekhoz, nem értem az egészet!
- Beszedtem biológiából két karót, elment a kedvem az egészségtől!

Negatív	Pozitív
Nem találok	mindjárt meglesz
Hülye vagyok a matekhoz	egyre jobban megy a matek
Képtelen vagyok rá	meg tudom csinálni
Sosem ott jár az eszem	az eszem mindig a helyén van
Gyűlölöm	nem annyira szeretem
Lusta vagyok	van még energiám, szorgalmas vagyok
Utálok felkelni	kellemesen ébredek
Utálok suliba járni	jó a suliban, ott vannak a barátaim és még okosodom is
nem szeretem, ha hülyének néznek	szeretem, ha okosnak tartanak
értéktelen senki vagyok	nekem is vannak értékeim

- Utálok ezeket a kötelező foglalkozásokat, mert elrabolják a szabadidőmet!
- Csak kényszerűségből vagyok kollégista, egész héten hiányzik a családom szeretete.
- A trehány diák panaszkodik nevelőtanárának: mindig ellopják a kajámat, és most ráadásul a pénzemnek is nyoma veszett. Micsodaemberek vannak!

A diákok vérmérsékletétől, lelkiállapotától, önismeretétől, kreativitásától függően többféle válasz lehetséges, és ezért jó a csoportos beszélgetés, mert egymástól sokat tanulhatnak. A komoly odafigyelést, észmunkát a következtetések levonásával, összegzéssel zárjuk:

Tetten érni gondolatainkat nehéz, hiszen gyorsan peregnek. Olyan szavakat használjunk, amelyek a valóságot fedik ugyan, de értelmezésüket tekintve pozitív a kicsengésük. Lao-Ce ezt mondta: „Az ezer mérföldes utazás egyetlen lépéssel kezdődik.” Tedd meg te is ezt a lépést a pozitív gondolkodás felé!

4.5 „Ho-ho ha-ha-ha”gyakorlat

A foglalkozást - vidámságot, felszabadultságot, örömet hozva életünkbe- egy kiadós hahotával zárjuk.

Nagyra nyitott szájjal, egy ütemre és egymás után többször elismételve, jó hangosan azt kiáltjuk, hogy „ho-ho ha-ha-ha”. A tempó előbb lassú, majd fokozatosan gyorsul, míg a rekeszizom megfelelő mozgásának hatására kialakul a nevetés. Ezzel a trükkel sikerül megtörni a kezdeti gátlásokat, és a végén mindenki jóízű nevetésben tör ki. Olyan ez, mint a jó-ganevetés. Kétségkívül hatásos!

A foglalkozást a nevetés okozta felszabadult, könnyed érzéssel zárjuk.

Derecske, 2009-04-21

Péterffyiné Nagy Mária nevelőtanár
I. Rákóczi Gy. Gimn. Szki. Lorántffy Zs. Kollégiuma

I. DA–KO–TA: hozták magukat

Kétszáz tehetség találkozott Hódmezővásárhelyen

A Cseresnyés Kollégium 70. tanévét ünnepli. A jubileumon három projektre pályáztunk: decemberben Cseresnyés–estet szerveztünk öregdiák–találkozóval.

Április 17–19. között megrendeztük a Dél–alföldi Kollégiumok Találkozóját (DA–KO–TA). Júniusban pedig egy kiadvány bemutatójával örökítjük meg az évfordulót. A projektekre a kollégium az Oktatásért Közalapítvány pályázatán (KOLLOKA XIII.) 3,4 millió forint támogatást nyert.

A rendezvénysorozat fővédnöki tisztét Lázár János, városunk polgármestere vállalta, a védnöki tisztre pedig Horváth Istvánt, a KSZÉSZ országos elnökét, valamint kollégiumunk alapítójának gyermekeit kértük fel.

A jubileumi projektek közös jelmondata egy Németh László–idézet a Cseresnyés drámából: „Családommá fogadom, akít a te műved idehí”

— utalva az írónak a Cseresnyés birtokban megrajzolt kert–Magyarország eszméjére, amely a **minőséget, a társadalmi esélyegyenlőséget és a közösségformálást** állítja a középpontba. Ez hívta létre a kollégiumot, és ez ad ma is feladatot neki.

Kollégiumunk a Cseresnyés–drámáról kapta nevét az író iránti tiszteletből, miután Németh László diákothonunknak ajánlotta föl a drámáért kapott szerzői tiszteletdíját.

A Dél–alföldi Kollégiumok Találkozója (DA–KO–TA) első ízben került megrendezésre április 17. és 19. között Hódmezővásárhelyen.

Előzménye a 2008. februárjában rendezett regionális Ki Mit Tud, amelynek résztvevői elhatározták, hogy újra találkoznak. Az idei, hagyományteremtőnek szánt eseményt „Az új Cseresnyés–kert fölfedezése” projektcímmel, „Hozd magad!” mottóval hirdettük meg.

A találkozóra a három dél–alföldi megye 16 kollégiumából mintegy 200 diák jelentkezett több mint 250 pályaművel. Ezúttal nem verseny, hanem **segerszemle** formájában hirdette meg a szervező Cseresnyés Kollégium a jelentkezést. **Írásművekkel** (vers, próza), **alkotóművészeti tárgyakkal** (grafika, fotó, kisplasztika, egyéb technika) és **előadó–művészeti produkciókkal** (diákszínpad, vers-, prózamondás, ének–zene, tánc) neveztek be a résztvevők.

A meghallgatásokat 17–én és 18–án tartottuk a város zeneiskolájának hangversenytermében. Az írásműveket előzetesen, a képzőművészeti alkotásokat a helyszínen vettük át a résztvevőktől. A legjobban sikerült alkotásokat reprezentatív **szakmai zsűri** jutalmazta. Elnökének Sonkoly Tibor festőművész kértük fel, tagjai a résztvevő kollégiumok vezetőiből, tanáraiból verbuvá-

lódta: *Baloghné Bozsik Katalin* (Mezőberény), *Csótiné Sima Rózsa* (Kalocsa), *Engler József* (Baja), *Fazekas Csaba* (Szeged), *Hegyaljai Ilona* (Kecskemét), *Kalászné Gelencsér Ilona* (Békéscsaba), *Nikoara Anita* (Szeged), *Szalkai László, Vágó János* (Hódmezővásárhely).

Április 18-án, szombaton este a **Petőfi Művelődési Központban** rendezett **gálaesten** mutattuk be a legjobban sikerült produkciókat. A képzőművészeti alkotásokból **kiállítást** rendeztünk a **kollégiumban**. Az írásművekből a kollégium **honlapján** lehetett szemezgetni (www.cserenyekollégium.hu). A gálaesten a házigazda vásárhelyiek meglepetésekkel is szolgáltak: **kollégisták etno-mix zenei improvizációival**, valamint **Németh László: 'Pusztuló magyararok'** című **vígjátékának diákszínpadi feldolgozásával**. Ez utóbbit Simon Ferenc gimnáziumi tanár kollégánk alkalmazta színpadra, és a kollégium egykori anyaintézményének, a Bethlen Gábor Református Gimnáziumnak a diákjai adták elő.

A találkozón elhangzott, amennyiben a jövőben is tudunk hozzá támogatást szerezni, a következő, II. DA-KO-TA megrendezését a békéscsabai Szent-Györgyi Albert Kollégium vállalja. A zsűri — reprezentatív jelleggel — az alábbi alkotásokat emelte ki a mezőnyből:

Írásmű

Versírás: *Zámbó Csilla* (Kecskemét, Táncsics)

Képzőművészet

Népi iparművész kerámia: *Lukács Dávid* (Baja, Jelky)
 Áttört edény: *Új Szilvia* (Hódmezővásárhely, Cseresnyés)
 Fotó: *Csatári Marianna* (Szeged, Vedres)
 Grafika: *Slam Boglárka* (Baja, Jelky)
 Festmény: *Ruzsa Beáta* (Békéscsaba, Szent-Györgyi)

Egyéb: *Nagy Ágnes* (Hódmezővásárhely, Cseresnyés)

Előadóművészet

Próza-mondás: *Baksán Mónika* (Szeged, Fodor)

Klasszikus kamarazene: *Pintér Bence, Szőke Endre, Tóth Viktor* (Szeged, Déry)

Modern zene: *Zsilinszki Bálint* (Kecskemét, Táncsics)

Zenei különdíj: *Szeged, Vedres-Ortutay kórusa*

Néptánc: *Farkas Dániel, Kis Brigitta, Kerekes Zoltán, Krisztin Ádám, Puskás Gréta, Vajgel Zita* (Szeged, Vedres)

Mazsorett szolótánc: *Latyák Brigitta* (Mezőberény, Petőfi)

Társastánc: *Boldizsár Béla, Orcsik Mónika* (Kalocsa, Dózsa)

Modern tánc: *Amer Lemja, Fidler Szandra, Geiger Lili, Paprika Renáta, Zámbó Csilla Noémi* (Kecskemét, Táncsics)

Hastánc: *Szabó Evelin* (Mezőberény, Petőfi)

Csoportos tánc: *Baja, Jelky cselszton táncsoportja*

Tánc különdíj: *Kis Alexandra, Szeverényi Barnabás* (Békéscsaba, Arany)

A szervezők **köszönetet mondanak a támogatásért** az Oktatási és Kulturális Minisztérium Oktatásért Közalapítvány Kollégiumi Alkuratóriumának, Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzatának, a Sipka Sándor Kollégiumi Alapítványának, valamint az együttműködő

partnereknek, köztük a Kollégiumok Szakmai és Érdekvédelmi Szövetségének, és a résztvevő diákoknak és tanárainak.

Dr. Kádár Péter,
a Cseresnyés Kollégium igazgatója

Mesemondás: *Havrán Mihály* (Békéscsaba, Evangélikus)

Versmondás: *Kosztán Zsófia* (Kecskemét, Táncsics)

Színdarab: *Antal Szabina, Balla Ibolya, Benke Annamária, Farkas Melinda, Kis József, Lőrincz Emerencia, Terjék Szilvia* (Kecskemét, Széchenyi)

Népdal: *Csóbán Renáta* (Kecskemét, Táncsics)

Könnýüzenei dal:

Pecurka Flóra (Kecskemét, Táncsics)

Klasszikus hangszeres zene: *Flender Gábor, Laskai Anna* (Békéscsaba, Evangélikus)

TANÍTHATÓ-E az erkölcs?

Ezt a régi dilemmát, és a *nem* felé hajló választ azzal az érveléssel szokták az ellenzők alátámasztani, hogy hiszen az erkölcsi jó tudása még nem predesztinál arra, hogy a jót meg is cselekedjük. Az elhíresült angol bankrablók – mondják – minden jogásznál jobban ismerték a büntető törvénykönyvet, mégis elkövették hírhedt tettüket. Látszólag alátámasztja ezt a vélekedést az a neveléstudós is, aki arra figyelmeztet, hogy a közvetlen erkölcsi oktatás néha káros. Ám – teszi hozzá, és épp ebben rejlik a válasz lényege – csak akkor, ha „a deklarált elvek és a konkrét erkölcsi tartalmak között eltérések mutatkoznak. Vagyis az erkölcs tanítása nem lehet sikeres az erkölcsös cselekedetek példáinak bemutatása, azaz példaadással történő megerősítés nélkül. Az iskola, amelynek alapvető dolga az, hogy „a diákot értelmének gyakorlására készítse”, az erkölcsi nevelés terén pontosan és elsősorban az erkölcsi jónak a megismerését és megértését szolgálja. Ahhoz, hogy szabadon tudjunk dönteni jó és rossz között, tudnunk kell, hogy mi a jó, és mi a rossz. Autonómia nem létezik reflexió nélkül. Ehhez pedig szükség van az erkölcs tanítására-tanulására. „A lelkiileg műveletlen embert éppen az jellemzi, hogy csakis megszokásból, vagy legfeljebb utánzástól eredő akaratra képes (...) Az erkölcsi beszámíthatóság ott kezdődik, ahol az akarat nemcsak mechanikusan, asszociatív utakon, hanem teljes öntudatossággal és lelkiismereti motívumok következtében jön létre”. Köznevelés-irányításunk a kerettantervek kidolgozása során újra átélte a fejezet címében megfogalmazott dilemmát. A kérdés akkor úgy hangzott, hogy kell-e, szabad-e etikát tanítani az iskolákban. És hogy kötelező legyen-e az etika oktatása. A válasz akkor megszületett, mégpedig jó irányt szabva az erkölcsi nevelés fejlődésének. Ám hogy az etika-oktatás meg hozza-e majd a tőle megkívánt és elvárható eredményt az erkölcsösség javulásának tekintetében, az még számtalan tényező együttes meglététől függ. Kellene hozzá arányosan kiválasztott *tartalmak*, vonzó *tankönyvek* és korszerű *segédeszközök*, elkötelezett *pedagógusok* és megfelelő *módszertani kultúra*, amely megtanítja a pedagógusokat arra, hogy hogyan tegyék megtapasztalhatóan eredményessé a nevelőmunkájukat.

HOGYAN?

A jót nemcsak ismerni kell, hanem szeretni is ahhoz, hogy választásainkban neki kedvezzünk. A rosszat pedig akkor fogjuk választásainkban elutasítani, ha idegenkedünk tőle, megvetjük. A szeretet és a megvetés: érzelmek. Így tehát a helyes erkölcsi döntések az érzelmek mozgósítása esetén születnek

meg. Ahhoz, hogy a jó erkölcsi döntéseket előidézzük, az érzelmeket is karban kell tartani. Azaz az erkölcsi nevelés csakis az *érzelmekre hatva* lehet eredményes. Az érzelmeket tanítani nem lehet, csak keletkeztetni és fejleszteni. Forrásuk az *élt szó*, a *tanulás*, a megélt *tapasztalat (élmény)*, és a *gyakorlás*, a tevőlegesség. Mindehhez az alábbi eszközök (módszerek) állnak a pedagógusok rendelkezésére.

1. *A tanítás, az erkölcsi normák tudatosítása*. A módszer már az óvodás kortól kezdve ajánlott. A „Ne vedd el a másét!” erkölcsi parancs például a sokszori ismétlések folytán már ebben az életkori szakaszban életre szólóan bevésődik a formálódó személyiség lelkiismeretébe. Azonban már itt is fontos, hogy a normaállítás mellé felsorakozzék a *miért* tudatosítása. A „Ne lopj!” tilalom magyarázatát még viszonylag könnyen elfogadják a gyerekek. Nehezebb, bonyolultabb, ezért fejlettebb életkorban megoldandó feladat például annak megértése és elfogadtatása, hogy miért hordoz erkölcsileg igazabb tartalmat a „Ha megdobnak kövel, dobd vissza kenyérrel!”, mint a „szemet szemért, fogat fogért” vagy a „kölcsonkenyér visszajár” mondás. A tudatosítás módszere tehát nyomatékosan megköveteli a neveltek életkori sajátosságainak, fejlettségi szintjének alapos ismeretét.

2. A normaállítást és a normák közvetítését rendszerint *értékelő jelzéseknek* kell kísérniük a nevelésben. Akár az egyénnek, akár a közösségnek szólnak ezek, irányítóként viselkednek az önértékelés-önfejlesztés folyamatában. A személyiség egészséges fejlődéséhez évente több ezer, tehát naponta több tucatnyi külső értékelő visszajelzésre van szüksége a növekvő gyermeknek. E jelzések skálája igen széles: a külső szemlélő számára alig észrevehető bólintástól, elismerő kacsintástól vagy rosszálló szemhunyorítástól kezdve egészen a nyilvános, ünnepélyes kitüntetésig vagy éppen súlyos büntetésig terjed. Alapvető azonban, hogy pedagógiai gyakorlatunkból ne hiányozzék, és ne csak ritka vendég legyen.

3. Az erkölcsi autonómia megalapozásához az erkölcsi normák, parancsok és tilalmak még értékelő jelzésekkel kiegészítve sem adnak kellő felkészítést akkor, ha elmarad a konkrét élethelyzetek *elemzése*, *közös megbeszélése*, a tanulások közös levonása. Tapasztalatok szerint ez a módszer már a kisiskolás kortól kezdve sikerrel alkalmazható. A konkrét élethelyzeteket maguk a hétköznapiak, vagy az iskolai olvasmányokból merített példák szolgáltatják. Például Fekete István természeti regényeinek erkölcsi üzenetét pontosan megértik már az alsó tagozatos gyerekek is. Mi több, érzelmileg azono-

sulnak az üzenetekben kódolt erkölcsi tanításokkal.

4. A fenti módszerekkel kísért tanítás azonban hiteltelenné és eredménytelenné válik, és rövid időn belül devalválódik erkölcsi értékük akkor, ha nem erősítik meg a nevelők személyes életvezetéséből kisugárzó *példák*. Tudvalevő, hogy a csecsemő, utánzással kezd meg a tanulási folyamatot, és hogy az utánzás mindvégig jelentős szerepet játszik a tanulási módszerek között. Olyannyira, hogy a nevelői példaadást nem kevesen az erkölcsi nevelés leghatékonyabb, esetleg egyedülálló eszközének tekintik. Akárhogy is, tény, hogy aki „vizet prédikál, és bort iszik”, annak neveltjei előbb lesznek „borivók”, mint annak, aki nem prédikál semmit, de „csak vizet iszik”. A munkafegyelmet megkövetelő, ám a tanítási folyamatot rendelő késő, vagy a dolgozatokat csak hetek, hónapok múlva kijavító tanárnak csekély esélye van arra, hogy tanítványainak munkafegyelme példásan fejlődjen. Az idősebb kollégáknak tiszteletet nem adó pedagógusok tanítványai kevésbé lesznek tisztelettudóak saját nevelőik iránt. A tapasztalati példák sokasága igazolja még a példaadás egyedülálló fontosságát. Ezért is emelkedik szigorú szakmai etikai normává az az elvárás, hogy a pedagógus legyen méltó a szerepéhez saját életvitelével, erkölcsiségével.

5. Abban az állításban, hogy a gyermek utánzással kezdi meg a tanulást, benne foglaltatik egy másik, nem kevésbé fontos állítás is. Az *ti., hogy cselekvés közben tanul*. S itt most elérkeztünk a pedagógiai kultúránk egyik leggyengébb pontjához: a gyermeki cselekvések, a tanulói aktivitás erőtlenségéhez. Azt már évszázadok óta tudja a pedagógia, hogy pl. a matematikai vagy az olvasási készség nem fejlődhet ki *gyakorlás* nélkül. Kevésbé vesszük még ezt a törvényszerűséget tudomásul az erkölcsi tanulásban. Holott itt is igaz. Az erkölcsi normák a gyermeki cselekvéseken keresztül fognak interiorizálódni, és az erkölcsi autonómia útjelzőivé válni. Ezért az akadémiai etika-oktatás mellett azonos súllyal kell, hogy megjelenjen az aktív cselekvés, az erkölcsi jó saját élményű tanulása. Az iskolai élet, a tanulás, a tanórán kívüli foglalkozások, a nagy megmozdulások, a szabaddíós tevékenységek számtalan lehetőséget kínálnak a gyermeki cselekvésekre. Csak fel kell őket ismerni, és meg kell ragadni. Nem szabad róluk lemondani a látszat-fegyelem vagy a felszínes külső elismerés kedvéért.

6. A felsoroltakon kívül van még egy klaszikus nevelési feladat, amelyet – régóta tudja ezt, bár időről időre látszólag elfelejt a pedagógia – a legjobb eséllyel állíthatunk az erkölcsi nevelés szolgálatába. Olyannyira, hogy nincs is értelme külön megnevezni, hiszen önmagában véve nem is, csak erkölcsi nevelésként értelmezhető. A *közösségi nevelésről* van szó. Jól ismert az a törvényszerűség, hogy a gyermekek 10-12 éves

koruk körül kezdenek „leválni” a nevelőikről, és mind meghatározóbbá válnak számukra azok a kortárs-csoportok, amelyekkel érintkezésbe lépnek. E csoportokon belül kezdik tanulgatni a kimondott vagy kimondatlan szabályok szerinti viselkedésmódokat, azaz *szerepeket*. Amennyiben megszokják a később is betöltendő szerepek szerinti viselkedést a csoporton belül, ezek automatikusan beépülnek a mindennapi életükbe, és személyiségük részévé válnak. A kortárs-csoport, ha jó úton halad a közösséggé szerveződésben, már saját *értékrenddel* is rendelkezik. Ezt az értékrendet a közösség tagjai önként vállalják, és a normáktól való eltérést önmaguk mércéje szerint megvetendő, büntetendő cselekedetnek tartják. A kortárs közösségek segítenek az egyénben kialakítani a *pozitív identitást* is, amelynek révén az egyén elfogadóan veszi tudomásul a saját csoportjához tartozást. Pozitív identitás nélkül nincs egészséges családi élet, nincs semmiféle közösséghez tartozás. Sajnálatos, mi több, megbocsáthatatlan helyzet az, amikor egy iskola elhanyagolja, vagy dilettáns módon végzi a közösségi nevelés feladatát. Amikor hagyja, hogy a kortárs csoportok semmi mással nem pótolható nevelő hatása teljességgel kívül essék az iskola pedagógiai kompetenciáján. Amikor nem törekszik arra, hogy az osztályokat szakszerű pedagógiai ráhatással segítse közösségekké alakulni, és nem teremt a közösségformálódásnak egyéb alkalmakat. Például nem működtet diákköröket, a szakköröket tudásgyárnak tekinti, és nem támogatja a diákok különböző közösségformáló akcióit. Ugyanilyen sajnálatosnak tartjuk a *diákönkormányzatok* szerepének gyakori félreértését. A diákönkormányzatoknak neveléstörténetünk hagyományaiiban gyökerező eredendő célja az *ön-tevékenység*, az *önszerveződés*, a kortárs csoportok *közösségekké formálódása*. Ezzel szemben a mai oktatáspolitikai inkább az érdekérvényesítő funkcióit hangsúlyozza a diákönkormányzatoknak. Mintha az iskola világa két tábor, a nevelők és a diákok szembenállására szerveződne, és amely világban a diákönkormányzatoknak az volna a dolguk, hogy védekezzenek, illetőleg támadjanak. Ez a kártékony beállítást, valamint a korábbi „közösségi nevelés” KISZ-szervezetek működtetésében megtestesülő fals hagyományai erőteljesen hátráltatják a pozitív tartalmú, nemes hagyományokra (pl. a cserkészetre) építkező, valódi közösségi nevelés iskolai erősödését.

7. Az erkölcsi nevelésben egyedülálló lehetőségei vannak a *testnevelésnek*. Az összefüggések („ép testben ép lélek”, vagy hogy a sportversenyek edzik az akaratot, és kitarásra nevelnek, a csapatjátékok pedig segítenek megélni a szolidaritás és az öns érdekéről való önkéntes, örömteli lemondás fel-emelő érzését stb.) évezredek óta ismertek. A lehetőségek kiaknázása terén azonban még sok mindent tehetnek az iskolák tanári karai.

AZ ISKOLAÜGY SZEREPLŐI ÉS AZ ERKÖLCSI NEVELÉS

A pedagógus

Ha elfogadjuk azt a tételt, hogy az iskolának valóban dolga az erkölcsi nevelés, ebből következik, hogy minden egyes pedagógusnak (mi több, minden dolgozónak) ki kell vennie a részét e feladatból. Helytelen tehát az a közkeletű álláspont, amely szerint a szaktanár csak tanítson, a nevelés pedig az osztályfőnök dolga. Az iskolák nevelési programjai épp az egész tanári kar, az ún. *nevelőtestület* összehangolt, egyeztetett nevelőmunkájának lehetnek a biztosítékai. Bár az erkölcsi nevelés jellemző módon nyilvánul meg a tanítási órákon, megkülönböztetett hely illeti meg mégis a tanórán kívüli foglalkozások, a szabadidős programok menetében. A nevelési feladatokkal azonosuló iskolák vezetősége ezért ügyel arra, hogy a pedagógiai kar egésze kapcsolódjon be valamilyen formában e tevékenységekbe. Az ilyen törekvéseknek gátat szab az óraadó pedagógusok növekvő száma. Ok – ha csak munkaszerveződésük másként nem rögzíti a munkakörüket – valóban csak a tanítási órák megtartására szerződnek. Az órákon túli nevelőmunkában nem számíthat rájuk az iskola. Így áll elő az a helyzet, hogy minél több óraadó tanárt foglalkoztat egy iskola, potenciálisan annál kevesebb energiát tud fordítani a nevelésre. A szűken értelmezett oktatás és nevelés paradox módon így elmentmondásba kerül egymással az óraadók alkalmazása kapcsán.

Az osztályfőnök

Megkülönböztetett szerepe elvitathatatlan a nevelésben. Ő az, aki felelősséget visel az osztályába járó minden egyes gyermek fejlődéséért, s ugyanígy a közösség alakulásáért. O az, aki tervezi, szervezi, koordinálja, ellenőrzi és értékeli az osztályt érintő nevelési hatásokat. O tartja a kapcsolatot a nevelésért elsősorban felelős szülőkkel. Ő intézkedik, ha egy-egy gyermek veszélybe kerül, hátrányt szenved. Ő figyel, hogy segítsen, ha kell, és köszönetet mondjon ott, ahol szükséges. O közvetíti a gyermekek között észlelt jelenségeket az iskola közössége és vezetősége felé. Ő regisztrálja a gyermekek fejlődésében bekövetkezett változásokat és irányváltásokat. Ő vállalja a konfliktusokat a kollégáival és igazgatójával, ha neveléjéért „harcolni” kényszerül. S végül o az, aki szabad idejében képezi magát a pedagógusszakma egyre bővülő ismeretanyagából, mert tapasztalja, hogy csak szaktanárként – amely szerepre úgy-ahogy kiképezték az egyetemen – csak szegényes eszköztárral bír a sokasodó erkölcsi problémák megoldásában. És mindezért a mérhetetlen többletmunkáért igen csekély anyagi elismerés illeti meg. Havi osztályfőnöki pótléka a legtöbb helyen méltatlanul alacsony (egy-két kg. hús ára). Dicséretet, jutalmat előbb kap egy sikeres bemutató óráért vagy regisztrált tanulmányi verseny-eredményért, mintsem egy jól meg-

oldott nevelési helyzetért. Mindazonáltal a legtöbbször a pedagóguspálya csúcsának tekintik az osztályfőnöki munkakört. Olyan-nak, amelyben valóban *hivatássá* magasztosul a professzionista tanári szerep.

Az igazgató

Az igazgató rányomhatja (és gyakran rá is nyomja) hivatástudatának és pedagógiai ars poétikájának bélyegét az iskolára. Az erkölcsi nevelés területén például azzal, hogy gondoskodik a nevelési programnak a nevelési célok érdekében történő együttes megalkotásáról és elfogadásáról. Majd az abban lefektetett hangsúlyoknak megfelelően ellenőrzi és értékeli a pedagógiai munkát. Megteremti mindazokat a lehetőségeket, amelyek erősítik az erkölcsi nevelés esélyeit (pl. tanórán kívüli foglalkozások, diákönkormányzat, kirándulások, táborozások biztosítása, belső továbbképzések szervezése, rendezvények körének bővítése, arányos teherviselés biztosítása stb.). És az osztályfőnökök megbízásától kezdve az éves, a heti és a napi munkarend megszervezéséig a nevelés kedvező körülményeinek megteremtésén fáradozik.

A fenntartó

Az iskola által megfogalmazott jogos igények kielégítése, a feltételek biztosítása mellett az anyagi és erkölcsi ösztönzések, elismerések széles skálájával támogathatja az erkölcsi nevelés terén kiemelkedő munkát végzett pedagógusokat és intézményeket.

Az oktatásirányítás

Az oktatásirányításnak ahhoz, hogy hiteles legyen, kerülnie kell a deklarált célok és a valós intézkedések közötti ellentmondást. Az erkölcsi nevelés fontosságát hangsúlyozó nyilatkozatok ideig-óráig lendületet adhatnak az iskolai törekvéseknek. Ám ha a rendeletalkotás, a pályázati lehetőségek, az anyagiakkal járó prioritások nem az erkölcsi nevelésnek, hanem pl. csak a tantárgyi eredményeknek vagy az iskolai szervezeti élet fejlődésének kedveznek, akkor a lendület gyorsan lelehad a folyton igazodási pontokat kereső oktatási rendszerben.

Ha a nevelést sorskérdésnek tekintjük – hiszen az –, akkor az e tevékenység oroszlán-részét végző osztályfőnökök munkájának keretét kell adni a tartalmi szabályozás dokumentumaiban, és e munka ellenőrzését és elismerését az oktatáspolitikai fókuszába kell emelni. Ha valóban fontos a nevelés, nem elég csak a tantárgyi és a képesség-mérésekre költeni, hanem pénzt kell áldozni olyan pedagógiai ellenőrzésekre is, amelyek a nevelőmunka szakszerűségét és eredményességét vizsgálják.

S ha valóban fontos a nevelés, akkor nagy tisztelettel, a fontosságának megfelelő mértékben, rangjához méltóan kell minden egyes oktatáspolitikai megnyilatkozásban viszonyulni a nevelést végző másfélszáz éves pedagógus közösséghez.

Hoffmann Rózsa

Egészségnevelési hetek a győri Kossuth Zsuzsanna Leánykollégiumban

Évek óta hagyomány az egészségnevelési hetek megszervezése kollégiumunkban. Ebben a tanévben lehetőségünk nyílt az eddig megszokott négy novemberi hét mellé egy tavaszi fordulót is tartani. Hagyományos programjaink most is összel zajlottak úgy, mint a TOTO, AHA program keretében nőgyógyász előadása, házi asztalitenisz bajnokság, esti futás, pályázati munkák elkészítése, pontgyűjtés konditerem használatáért. Új programként megtekintettük a „Hulladékból érték” című kiállítást, továbbá kortárssegítők tartottak foglalkozást AIDS és drog-prevenációs témáról. A programsorozat záró vetélkedőjét tavaszra halasztottuk több érdekes előadással, foglalkozással együtt. Ez utóbbiak lehetőségét és anyagi háttérét a Közoktatásért Közalapítvány által kiírt nyertes pályázatnak köszönhetjük. Megvalósíthatunk olyan programokat, melyeket a pályázat nélkül forráshiány miatt lehetetlen lett volna. Szakembereket hívhattunk, és elindíthattunk jóga, aerobic és társastánc tanfolyamot. (Fiúkollégiummal közösen.) Előadásra kérhettünk fel dietetikust és bőrgyógyász szakorvost. Kosmetikus szakember gyakorlati foglalkozást tartott kollégistáinknak. Sportolási lehetőségeinket eszközök vásárlásával színesíthettük. A zárónapi rendezvény egy minden eddigénél nagyobb szabású gyakorlati verseny volt, mely szintén csoportjaink közt zajlott. Az estét eredményhirdetés és igazán gazdag ajándékosztás zárta. A programsorozatról az alábbi gondolatokat

írta diák szemmel Szükösdí Judit, a Móra Ferenc Gimnázium 13. évfolyamos tanulója, aki 5 éve kollégiumunk lakója:

Első az egészség

Középkiskolásként 14-19 évesen ki ne érezné úgy, hogy övé a világ? Ki gondol arra, hogy egyszer majd megöregszik? Kinek jut eszébe, hogy egészsége nem lesz mindig töretlen?

Senki sem szeret ilyeneken töprengeni

és nem is vezet semmi jóra, ha még a széltől is óvjuk magunkat, ám időnként szükséges szervezetünket kímélő programra állítani...

Kollégiumunk mindig nagy hangsúlyt fektet az egészséges életmódra, s az arra nevelésre, ám az idei évben még eredményesebben tette ezt. A siker titka talán a következőkben rejlik. Amellett, hogy hasznos előadásokra jártunk, dietetikus, bőrgyógyász, kosmetikus tanácsait hallgattuk, droggal és AIDS-el kapcsolatos prezentációkat néztünk, a gyakorlatban is sokat tettünk a helyes életmód folytatása érdekében: futottunk, hol a szabadban, hol „fullextrás” futópádon, ping-pong bajnokságot rendeztünk és helyesen táplálkoztunk.

A felsoroltak egy verseny keretei között zajlottak, csoportok mérkőztek meg egymással, így mindenki kellőképpen motiválva volt, senki nem akart lemaradni a pontokat érő programokról.

Az egész egészségnevelés egy fantasztikus estével ért véget. Igazi „vacsoracsatát” rendezhettünk, azaz minden csoport saját menüsört állított össze, a zsűri pedig értékelt.

Amint nagy sürgés-forgás után elkészítettük, s elegánsan tálaltuk ételeinket, ebédlőnk egy luxushotel étterméhez kezdett hasonlítani. Profi szakácsok is megirigyelhetnék volna ínycsiklandozó salátáinkat, sajttekerceinket, pálcikára tűzdelt falatkáinkat, fenséges hidegtáljainkat.

Természetesen számúztunk mindent az asztalokról, ami egészségtelennek számít! Miután a zsűri végigkóstolta a felhozatalt, mi is nekiláttunk a remekművek elfogyasztásának. Mondanom sem kell, mindent felfaltunk.

Az eredményhirdetést figyelmesen hallgattuk, ám a helyezésnél fontosabb volt számunkra, hogy mindenki igen jóllakottan ücsörgött a székén... Ráadásul csupa könnyű ételekkel voltunk eltelve így mondhatjuk, első lett az egészség! Minden diák vagy így, vagy úgy, kivette részét a heteken át tartó programokból, így a rendezvénysorozat igen sikeresnek ítéltető...

Szükösdí Judit

A gondolatokhoz mellékelt fotók is tanúszkodnak a zárónap jó hangulatáról, ami örömmel tölti el tantestületünket, a gazdasági irodán és konyhán dolgozó kollégáinkat, hiszen nekik is nagy szerepük volt a sikeres lebonyolításban.

*Kocsis Valéria
csoportvezető tanár*